určitý, neúplný neb sám sobě odporující. Předseda prohlásí porotcům, že jsou oprávněni pouze ke změně v odpor vzatých odpovědění nových neb změněných otázek (§ 331 tr. ř.). (Ostatně srov. čl. »Poučení porotců«). Předseda dá pak obžalovaného do zasedací síně opět předvésti a v jeho přítomnosti výrok porotců neb nález dle § 332 tr. ř. vynesený, zapisovatelem přečísti (§ 333 tr. ř.).

V. Prohlášení rozsudku na základě výroku.

1. Zní-li výrok porotců »nevinen« vynese soud porotní ihned rozsudek osvobozující, který má obžalovanému býti ihned vyhotoven (§ 334 tr. ř.). Při poradě o trestním řádu naskytla se otázka, zda v tomto případě má obžalovaný býti osvobozen nařízením předsedy neb nálezem. Rozdíl tento nemá sice žádného podstatného významu, avšak správnějším se zdá, aby osvobození obžalovaného stalo se rozsudkem, aby tím základní myšlénka zřízení porotního, spolupůsobení soudců stálých a porotců došla výrazu; kromě toho připouští se dle trestního řádu i v případě osvobození stížnost zmatečná, která jeví se správnější proti nálezu než proti nařízení předsedy (srov. motivy k tr. ř.).

2. Je-li soud toho náhledu, že skutek, který obžalovaný dle výroku porotců spáchal, není trestným, nalezne na osvobození obžalovaného (§ 337 tr. ř.).

3. V ostatních případech nalezne soud po svědomitém zkoumání okolností přitěžujících a polehčujících na přiměřený trest a sice i tenkráte, když by případ dle výroku porotců nenáležel více ke kompetenci soudu porotního.

4. Byl-li obžalovaný uznán vinným a je-li soud jednohlasně toho náhledu, že se porotci při svém výroku u věci hlavní mýlili, nalezne, aniž by to mohly strany navrhnouti, že se má rozhodnutí odložiti až do nejbližšího zasedání soudu porotního a věc přikázati před jiný soud porotní.

5. Shledá-li soud, že se porotci při svém výroku o obžalobě proti více obžalovaným vznesené pouze ohledně jednoho z nich neb při více bodech obžaloby pouze ohledně některého bodu mýlili, má přikázání v odst. 4. zmíněné pouze na tohoto obžalovaného neb pouze na tento bod obžaloby obmeziti a zůstane přikázání to bez účinku na ostatní. Při opětovném přelíčení nesmí žádný ze soudců předsedati a žádný z porotců býti připuštěn, kteří se prvního přelíčení súčastnili. Shoduje-li se výrok druhého soudu porotního úplně s výrokem prvního, musí jej soud svému rozsudku za základ položiti (§ 332 tr. ř.).

Vyrovnání.

I. Pojem.

§ 1380 o. o. z. označuje vyrovnání jako smlouvu novační o sporných nebo pochybných právech, kterouž každá strana se zavazuje něco dáti, činiti nebo něčeho opomenouti. K podstatným podmínkám vyrovnání tudíž náleží:

1. Nejistota resp. pochybné trvání určitého poměru právního nebo spornost nároku, kteréžto příčiny nejčastěji zavdávají podnět k uzavření vyrovnání. Vzhledem k tomu, že sporný poměr vyrovnáním se konečně upravuje, má vyrovnání obdobný význam jako rozsudek; vyrovnání jest smlouvou, má však zároveň v jistém směru povahu rozsudku. Na tento moment kladlo zejména římské právo větší váhu než zákony novější.

2. Každý kontrahent musí při vyrovnání svého domnělého nároku částečně se vzdáti nebo k nějakému plnění druhé straně se zavázati. V tom směru ponechává zákon stranám volnost téměř úplnou. § 1386 o. o. z. ustanovuje, že bezelstné vyrovnání pro zkrácení nad polovici v odpor bráti nelze; rovněž vyrovnání uzavřené během trestního řízení nelze pro laesio enormis odporovati, nebyla-li rozsudkem ani polovice obnosu při vyrovnání smluveného přiřknuta (roz. ze dne 16. července 1859 č. 6410, časop. »Ger.-Halle« r. 1862 č. 4).

3. Úplatnosť. Vyrovnání náleží k úplatným vzájemným smlouvám; proto též ustanovuje § 1381, že jestliže kdo zavázanému s jeho svolením nesporné nebo nepochybné právo bezplatně promine, sluší v tom spatřovati darování.

4. Vyrovnání jest konečně novací, tak že starý závazek se mění v závazek nový. Proto není žaloba z vyrovnání o pohledávách směnečních již záležitostí směneční (roz. ze dne 19. prosince 1882 č. 14.849, sb. 9225).

II. Předmětem vyrovnání mohou býti nároky obligační, věcné i dědické; vyrovnání může se týkati poskytnutí jakékoli výhody majetkové, převodu vlastnictví k věci, zřízení nebo zrušení služebnosti, konání osobních služeb a pod. Naproti tomu nelze po většině uzavříti vyrovnání o poměrech práva rodinného, poněvadž strany v tom směru disposičního práva buď vůbec nemají nebo toliko v míře velice obmezené. Proto jest vyloučeno vyrovnání mezi manžely o platnosti manželství (§ 1382 o. o. z.). Ačkoli rodiče nemanželského dítěte jsou oprávněni mezi sebou uzavříti vyrovnání o jeho výživě, vychování a zaopatření, nemůže přece takovéto vyrovnání býti na újmu právům dítěte (§ 170 o. o. z.). Rovněž jsou vyrovnání o trestných činech nebo porušeních zákona — jak poznamenává § 1384 o. o. z. — platna toliko v příčině zadostučinění soukromého; zákonné stíhání a potrestání může býti vyrovnáním odvráceno toliko u krádeže a zpronevěry (§§ 187 a 188 tr. z.) a pak u přestupků stíhaných toliko k žádosti stran. V každém případě však jest zkoumati, zdali podle okolností takováto úmluva neobsahuje něco nemravného nebo nedovoleného, tak na př. bylo by vyrovnání o přípustném odmítnutí svědectví v trestní věci za úplatu neplatno (roz. ze dne 18. listopadu 1869 č. 12537, sb. 3577). Rovněž příčilo by se podstatě vyrovnání, bylo-li by ve formě vyrovnání uzavřeno právní jednání, jež s povahou vyrovnání srovnati nelze. Proto ustanovuje § 1383 o. o. z., že vyrovnání o obsahu posledního pořízení před jeho prohlášením uzavřeno býti nemůže, kteréžto ustanovení odpovídá úplně zásadě § 916 o. o. z., že každé právní jednání sluší posuzovati dle pravé jeho povahy; taková úmluva byla by sázkou a platí tudíž pro ni — jak též § 1383 o. o. z. plným právem podotýká — zásady o smlouvách odvážných.

III. Rozsah a účinek vyrovnání.

1. Ve smyslu objektivním: Vyrovnání zahrnuje objektivně dle všeobecných právních zásad toliko ony přítomné nebo budoucí nároky, k nimž vůle stran patrně se vztahovala. Vyrovnání uzavřené o zvláštním sporném bodu neplatí pro případy ostatní. Ani vyrovnání všeobecné, znějící vůbec na všechny spory, nevztahuje se na taková práva, jež byla vědomě zamlčena nebo na něž strany vyrovnání uzavírající mysleti nemohly (§ 1389 o. o. z.).

2. Ve směru subjektivním týká se vyrovnání i závazku rukojmí, kteří byli zřízeni k pojištění celého práva dříve sporného, avšak jen potud, pokud sporné právo vyrovnáním bylo určeno. Totéž platí i ohledně osob třetích, kteréž zřídily zástavu na závazek dlužníkův; vůbec ručí původní zástava jakož i rukojmě toliko za onu část sporného nároku, která vyrovnáním byla určena. Jestliže však rukojmě nebo třetí osoba, jež zástavu zřídila, s uzavřením vyrovnání nesouhlasili, mohou činiti proti věřiteli všechny námitky, kteréž by jim příslušely, kdyby vyrovnání nebylo uzavřeno.

IV. Nařikatelnost vyrovnání.

Vyrovnání lze odporovati z těchto důvodů:

1. Objevení nových průvodních prostředků, zejména listin, jež dřívější právní poměr objasňují a z nichž na jevo jde, že jedna strana uzavřením vyrovnání značně nad polovici byla zkrácena, neodůvodňovalo dle římského práva zrušení vyrovnání aniž rozsudku. Ustanovení toto přejal z římského práva též ob. obč. zák., kterýž v § 1387 o. o. z. praví: Nově nalezené listiny, i když z nich na jevo vychází, že jedné straně vůbec nepříslušelo právo, o němž vyrovnání bylo uzavřeno, nemohou bezelstné vyrovnání moci zbaviti.

2. Naproti tomu lze s úspěchem vyrovnání bráti v odpor pro omyl podstatný v osobě nebo předmětu (§ 1385 o. o. z.). Předpis § 1385 o. o. z. jest přirozeným důsledkem všeobecných zásad §§ 871 a 873 o. o. z. a neplatnosti smlouvy pro omyl ve věci hlavní nebo v osobě.

3. Přihodila-li se při vyrovnání početní chyba, neodůvodňuje tato okolnost ani neplatnost ani odporovatelnost vyrovnání, nýbrž toliko nárok na opravu podobně jako při rozsudku. Proto též ustanovuje § 1388 o. o. z., že patrný omyl početní nebo chyba, která při uzavření vyrovnání se stala ve sčítání neb odčítání, neškodí žádné ze stran kontrahujících.

4. Jsou-li tu konečně podmínky zák. ze dne 16. března 1884 č. 36 ř. z., lze vyrovnání v odpor bráti ve smyslu ustanovení tohoto zákona.

V. Vyrovnání soudní (smír soudní).

Soudním vyrovnáním rozumí se vyrovnání, kteréž bylo uzavřeno před soudem anebo za soudní intervence. Kdežto dle ob. soudního řádu soudce sám nesměl se pokoušeti o smírné vyřízení rozepře, ukládala většina novějších procesních ustanovení, zejména též předpisy o řízení sumárním a bagatelním, soudci za povinnost především o smír se pokusiti. Přes to nedoporučovalo se vytknouti v novém soudním řádě zcela všeobecně tuto zásadu, neboť ve sporech o předmětech vyšší ceny, jež se vedou za účastenství advokátů, předcházejí z pravidla pokusy o smír již před podáním žaloby; jestliže tyto — jak žaloba ukazuje — byly bezvýslednými, stihl by po většině asi týž osud i pokus o smír soudcem zahájený. Avšak, nehledíc ani k tomu, neměl by soud v obtížnějších právních sporech bez zevrubnější znalosti jednotlivých okolností ani potřebné způsobilosti, aby mohl býti mezi stranami prostředníkem. Z těchto důvodů nebylo v nový soudní řád pojato ustanovení, že v každém případě před vlastním zahájením sporného řízení má předcházeti pokus o smír, jelikož tím bylo by řízení z pravidla zbytečně prodlužováno (srv. Mot. k vl. osn.).

Obecné zásady o soudním vyrovnání dle platného soudního řádu lze shrnouti následovně:

1. Soud může i z úřední moci jednání o smír zahájiti a při ústním řízení v každém období k návrhu neb z moci úřední pokusiti se o smírné vy-

řízení právní rozepře neb o dosažení smíru ve příčině jednotlivých sporných článků.

2. Za účelem pokusu o smír nebo sepsání smíru mohou strany, pokud k tomu svolí, býti poukázány před soudce z rozkazu nebo k dožádání činného. Pokud pro návrhy smíru nebo pro zahájená jednání o smíru odročen býti může počátek jednání nebo další postup jeho, budiž posuzováno podle ustanovení §§ 128 a 134 c. ř. s. (§ 204 c. ř. s.).

3. Smír na přísahu: V soudním smíru může uznání právního poměru nebo převzetí závazku k některému plnění, snášení neb opominutí býti učiněno závislým na vykonání smluvené přísahy. Přísaha smí míti za předmět toliko sporné skutkové okolnosti. Ve smíru musí býti zároveň určen rok, při kterém přísaha má býti vykonána, neb alespoň lhůta ustanovena, ve které strana přísahou povinná zakročiti má v položení tohoto roku (§ 205 c. ř. s.).

4. Smír před podáním žaloby: Kdo v některé právní věci, ve které obnos nebo hodnota sporného předmětu nepřesahuje 500 zl., zamýšlí podati žalobu, jest oprávněn před jejím podáním u okresního soudu pro žalobu příslušného navrhnouti, aby odpůrce byl předvolán k jednání a pokusu o smír, když odpůrce v obvodu okresního soudu má své bydliště. V místech, kde jest několik okresních soudů, může takové předvolání kromě toho státi se ke všem osobám, které v tomto místě, třeba mimo obvod příslušného okresního soudu, mají své bydliště. Proti rozhodnutí o takovém návrhu není opravného prostředku (§ 433 c. ř. s.).

5. O útratách smíru srv. čl. Náklady soudní.

6. Smíry o soukromoprávních nárocích uzavřené před civilními a trestními soudy jsou tituly exekučními (§ 1 č. 5 ex. ř.).

VI. Vyrovnání v řízení trestním.

1. Vyrovnáním mezi odsouzeným a poškozeným nemůže zasloužený trest býti odvrácen (§ 33 tr. z.).

2. Výjimečné předpisy obsahují — jak již shora bylo poznamenáno — §§ 187 a 188 tr. z., dle nichž krádež a zpronevěra přestávají býti trestnými, když pachatel z účinné lítosti vyrovnáním všechnu škodu nahradí, prve než úřad o trestném činu se dozví. Výraz »vyrovnání« (Vergleich) v § 188 tr. z. nemá význam technický, nýbrž sluší jím rozuměti každou úmluvu ve smyslu § 187 tr. z. směřující k nápravě škody trestným činem způsobené, ať již spadá do kterékoli kategorie smluv (roz. ze dne 23. února 1888 č. 14092, sb. č. 1126). Beztrestnost však nenastupuje, nebylo-li vyvyrovnání dodrženo, nebo byla-li vyrovnáním vrácena toliko část odcizeného statku. Rovněž nevylučuje trestnost vyrovnání, při jehož uzavření trestný skutek poškozenému byl zatajen a které bylo učiněno závislým na podmínce, jež se nesplnila (rozh. ze dne 19. června 1880, č. 4262).

3. Další výjimku tvoří všechny delikty, jež se stíhají toliko k soukromé žalobě. Při těchto může býti vyrovnání uzavřeno v každém stadiu, pokud rozsudek nebyl ještě vynesen. Rovněž má se soud při takových soukromých deliktech o docílení smíru pokusiti a jen tenkráte žalobu projednávati, zůstal-li pokus o smír bez výsledku.

VII. Vyrovnání v řízení konkursním:

1. Vyrovnání o předmětech, jichž cena přesahuje 200 zl., může správce konkursní podstaty před likvidačním stáním uzavříti toliko na základě zmocnění konkursního komisaře (§ 147 *b* konk. ř.).

2. Vyrovnání mezi kridatářem a věřitelem:

a) Lze-li již při vyhlášení konkursu očekávati, že všichni věřitelé svolí k poměrnému rozdělení konkursní podstaty bez formálního provedení konkursního řízení, zejména lze-li za to míti, že stav aktiv podstaty není značný nebo že se skládá toliko z movitých věcí snadno zcizitelných nebo že celá podstata pohledávkami požívajícími nepochybného práva přednosti bude vyčerpána, buďtež již v ediktu všichni věřitelé svoláni k roku vyrovnacímu. Tento rok nemůže býti odbýván prve, než uplynula lhůta k přihláškám, může se však konati zároveň se stáním likvidačním (§ 68 konk. ř.).

b) Nebyl-li rok k vyrovnání položen již v konkursním ediktu a vyskytnou-li se později okolnosti odůvodňující naději v ukončení konkursu vyrovnáním, má konkursní komisař, když likvikdační stání bylo odbyto, rok k pokusu o vyrovnání nařídití, k němu všechny věřitele podstaty i přihlášené věřitele konkursní a dlužníka zvláštním obesláním, v němž budiž účel roku obsažen, pozvati a při roku o docílení vyrovnání se přičiniti (§ 156 konk. ř.). Konkursní soud má uzavřené vyrovnání, není-li námitek proti jeho správnosti, potvrditi a konkurs zrušiti. Na základě takovéhoto vyrovnání soudně potvrzeného lze vésti exekuci (§ 158 konk. ř. a § 1 č. 7 ex. ř.).

c) O vyrovnání nuceném srv. tento čl.

VIII. Vyrovnání v právu správním.

Vyrovnání bývají uzavírána též v různých odvětvích správních, zejména před soudy živnostenskými, před policejními úřady, před smírčími úřady obecními, v řízení expropriačním, ve sporech výsadních, v řízení vodním, v záležitostech horních, stavebních a pod., ve kterýchžto případech zvláštními zákonnými předpisy bývá příslušným úředním orgánům důrazněji nebo méně důrazně uloženo za povinnost, o smír mezi stranami se pokusiti a teprve, když by pokus tento se nezdařil, sporný případ rozhodnouti (viz příslušné články zvláštní).

IX. Vyrovnání na rozsudí, srv. čl. Kompromis.

X. Ustanovení z oboru práva poplatkového.

1. Nelze-li předmět vyrovnání oceniti, podléhá vyrovnání kolkovému poplatku 50 kr. z archu.

2. Jedná-li se při vyrovnání o převod vlastnictví nebo držby nemovitosti, budiž listina o vyrovnání zřízená opatřena kolkem 50 kr. z každého archu, z ceny nemovitosti pak budiž zapraven poplatek $3^1/_2\,\%$ (s $25\,\%$ přirážkou).

3. Ve všech ostatních případech podléhá vyrovnání poplatku dle stupnice II. vyměřenému z ceny předmětu vyrovnání (pol. s. 105); podobně při vyrovnání, jímž dlužníku část dluhu byla prominuta, avšak pro případ nedodržení splátek i zaplacení prominuté části bylo vymíněno, budiž poplatek zapraven toliko z obnosu dluhu, jenž eventuelně má býti placen (roz. ze dne 21. října 1879, B. 593).

4. Obsahuje-li vyrovnání toliko uznání právních jednání již uzavřených nebo závazků již dříve převzatých, z nichž kolkový poplatek při vyhotovení listiny dřívější byl zaplacen, budiž z pravidla zapraven kromě poplatku z protokolu pevný poplatek 50 kr. a toliko byl-li by poplatek vyměřený dle stupnice II. nižší než 50 kr., tento stupnicový poplatek nižší (výn. min. sprav. ze dne 31. prosince 1863 č. 61.900).